

Tapani Salmisen 60-vuotispäivän kunniaksi

Larisa Leisiö, Kaisla Kaheinen, Riku Erkkilä, Toivo Qiu

Tapani on maailmankuulu samojedologi, eritoten tundra- ja metsänenetsin tutkija. Hänen suurin saavutuksensa nenetsiläisten kielten tutkimuksessa on näiden kielten morfologian ja tieteellisen kirjoitustavan johdonmukaistaminen. Hänen tutkimustaan ovat tukeneet etenkin Suomen Akatemia ja Koneen Säätiö.

Tapani syntyi Tampereen kupeessa Kangasalla. Siellä hän kävi koulunsa ja kirjoittautui ylioppilaaksi. Hän on kertonut, että hänen ensikosketuksensa fenno-ugristiikkaan oli hänen äidinkielen opettajansa varsin innostava esitelmä kamas-sin kielestä. Niinpä Tapani aloitti suomen kielen opinnot Tampereen yliopistossa suorittettuaan ensin asepalveluksen Turussa. Asepalveluksesta hän muistaa kommunikaatio-ongelmat lounaismurretta puhuneitten aliupseereiden kanssa. Vuoden Tampereella opiskeltuaan hän siirtyi opiskelemaan Helsingin yliopiston suomalaisugrilaiseen laitokseen, jossa hänen opettajinaan olivat mm. Mikko Korhonen ja Juha Janhunen. Opiskelu oli innostavaa, ja valmistuttuaan maisteriksi hän ryhtyi ahkerasti opiskelemaan nenetsiä ja alkoi vieraillla muun muassa Pietarin Pedagogisen korkeakoulun Pohjoisten kansojen instituutissa.

Lisensiaattityö nimeltään *Nenetsin kielen morfologian ja fonologian kysymyksiä* valmistui vuonna 1990. Seuraavana vuonna Tapani kävi kenttätöissä Jamalin niemimaalla. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun suomalainen samojeditutkija onnistui 80 vuoden tauon jälkeen toteuttamaan tutkimusmatkan Siperiaan. Kun hän palattuaan kertoi matkastaan Helsingin yliopistossa ja näytti Jamalilla ottamia kuvia, sali oli aivan täynnä.

Tapani väitteli tohtoriksi vuonna 1997. Väitöskirja oli *Tundra Nenets Inflection* (SUST 227) ja vastaväittäjänä oli Eugen Helimski. Vuonna 1998 ilmestyi Salmisen pitkäaikaisen työskentelyn tuloksena *A Morphological Dictionary of Tundra Nenets* (Lexica Societatis Fenno-Ugricae XXVI).

Hän kirjoitti tundranenetsistä ja muista samojedikielistä omilla www-sivuillaan, joilla komeili Hämeen vaakuna ja joilla Suomen ja Saamenmaan liput liehuivat.

Jälkimmäinen on merkinä siitä, että kaikki pienet uhanalaiset kielet olivat Tapanin suojelun, kiinnostuksen ja tunnetuksi tekemisen kohteita. Hän luki ja kirjoitti niistä sekä matkusti tutustuakseen niihin. Näinpä hän kävi jopa Grönlannissa opiskelemassa läntistä grönlantia. Yhdessä Juha Janhusen kanssa hän ylläpiti pitkään Unescon Uhanalaisten kielten Punaista kirjaa. Merkinä hänen ansioistaan vähemmistökielten ja kielivähemmistöjen puolustajana netissä kertoo katalaaninkielinen https://gl.wikipedia.org/wiki/Tapani_Salminen.

Väitöstilaisuutensa *lectio praecursorian* tiivistelmässä *Autonominen kielitiede ja uhanalaisten kielten todellisuus* (Virittäjä 101, 422-425) Tapani totesi, ettei kieltä tule pitää erillisenä suojelukohteena,

õvaan tavoitteena on oltava rinnalla elävä täysivaltainen, samanarvoinen, itsenäinen ja erilainen alkuperäiskulttuuri, siis ei mikään eksoottinen lisäke tai kurioositeetti valtakulttuuria rikastuttamassa.ö

Globalisaation kosmopoliittisena aikanamme tuntuu tarpeelliselta korostaa, että ihmisenä ja tutkijana Salminen on aina pitänyt itseään suomalaisena ja hämäläisenä. Hämeessä lapsuutensa viettäen hän on oppinut myös odottamaan joulupöydän imelletyä perunalaatikkoa pelonsekaisin tuntein. Hän on edistänyt samojedologian kehittymistä Suomessa niin omalla tutkimuksellaan kuin Helsingin yliopiston lehtorina innostamalla samojedologian polulle useita nuoria tutkijoita.

Juhlakirja koostuu Tapanin ystävien ja kollegoiden kirjoittamista artikkeleista, jotka tavalla tai toisella käsittelevät Tapanin uralla keskeisiksi muodostuneita teemoja. Valtaosa artikkeleista sijoittuu suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen alalle. Näkökulmien kirjo on laaja: artikkelit käsittelevät niin synkronista kuin diakronista kielentutkimusta etenkin Tapanin omissa tutkimuksissaan käsittelemien suomen murteiden ja samojedologian piiristä. Kielitieteellisten artikkeleiden lisäksi kirjaan sisältyy myös folkloristiikan ja etnomusikologian alaan kuuluvia tutkielmia, joiden teemat ovat niin ikään suomalais-ugrilaiselle kielentutkimukselle läheisiä. Tapanin lintuharrastus poiki sekin tieteellisiä artikkeleita tähän kirjaan.